

Brocki, Zygmunt

Wizyta w Polsce duńskiego badacza szkutnictwa

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 10/3, 482-483

1965

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MODELE DAWNYCH OKRĘTÓW NA POCZTÓWKACH

W czerwcu 1964 r. Biuro Wydawnicze „Ruch“ wydało serię pocztówek z reprodukcjami barwnych fotografii Tadeusza Bilińskiego, przedstawiających modele okrętów z wieków XVII—XX (a nie jak głosi tytuł na obwolucie, w której seria ta jest sprzedawana: *Modele okrętów XVI—XVII w.*) z dwóch naszych muzeów morskich — Morskiego w Gdańsku i Marynarki Wojennej w Gdyni. Seria obejmuje modele: galeonu z początku XVII w., okrętu holenderskiego „De Leuwe“ z XVII w., gdańskiego okrętu „Mars“ i fleuty z połowy XVII w., galery Augusta II, angielskiego okrętu liniowego „Royal Albert“ z początku XVIII w., fregaty „Estreala“ z drugiej połowy XVIII w. (na odwrocie pocztówki błędnie podano nazwę „Die Estrala“), fregaty „Soli Deo Gloria“ (fregata pochodzi z końca XIX w., czego na odwrocie pocztówki wyjątkowo nie podano; model ten pierwotnie znajdował się w kościele w Ustce jako jeden z tzw. modeli wotywnych) oraz czteromasztowego barku z początku XX w.

Pocztówki wykonano starannie pod względem technicznym. Jest to dobra forma szerokiego upowszechniania jednego z działów historii techniki morskiej.

Z. Br.

WIZYTA W POLSCE DUŃSKIEGO BADACZA SZKUTNICTWA

Od 1 do 10 kwietnia 1965 r. bawił w Polsce inż. Ole Crumlin Pedersen z Muzeum Narodowego w Kopenhadze, jeden z najlepszych skandynawskich znawców szkutnictwa Wikingów. Inż. Pedersen przebywał u nas na zaproszenie Muzeum Morskiego w Gdańsku, zapoznając się z zabytkami szkutnictwa na Pomorzu Wschodnim i Zachodnim.

W dniu 9 kwietnia gość wygłosił w *lectorium* Biblioteki Gdańskiej PAN odczyt o najnowszych badaniach nad szkutnictwem skandynawskim w Danii (w języku angielskim)¹. Odczyt ilustrowany był świetnym kolorowym filmem przedstawiającym prowadzone w 1960 r. prace przy wydobywaniu z fiordu Roskilde (północno-zachodnie wybrzeże Danii) zatopionych tam 5 okrętów Wikingów.

Wygłoszenie odczytu było dla inż. Pedersena okazją do podzielenia się ze słuchaczami spostrzeżeniami, jakie wyniósł z zapoznania się z zabytkami szkutnictwa pomorskiego. Otóż według inż. Pedersena wszystkie wczesnośredniowieczne łodzie zachowane na Pomorzu niewątpliwie zbudowane zostały przez miejscowych szkutników, żadna z nich nie pochodzi ze Skandynawii. Także pod względem typologicznym łodzie te są produktem miejscowej techniki. Niektóre z nich mają wprawdzie pewne cechy wspólne z łodziami skandynawskimi, lecz są to cechy w ogóle wspólne dla techniki szkutniczej całego basenu bałtyckiego.

Sprawa jest więc paradoksalna: podczas gdy szowinistyczni uczeni niemieccy twierdzą, że wczesnośredniowieczne łodzie zachowane na słowiańskim wybrzeżu Bałtyku to łodzie germańskie, bo — skandynawskie (pod pochodzenie niemieckie nie dało się ich podciągnąć w żaden sposób), a nie łodzie słowiańskie², to wybitny badacz skandynawski ma wręcz odmienne zdanie.

¹ Choć zarówno dla prelegenta, jak i dla słuchaczy wygodniejszy był język niemiecki, odczyt i dyskusja po odczycie odbyły się w języku angielskim, inż. Pedersen powiedział bowiem organizatorom (którymi byli: Gdańskie Towarzystwo Naukowe, Muzeum Morskie i Stacja Archeologiczna IHKM PAN w Gdańsku), iż w dniu 25 rocznicy agresji hitlerowskiej na Danię (9 IV 1940) nie chce mówić po niemiecku i zmuszać do mówienia w tym języku mieszkańców miasta, które było pierwszym celem agresji niemieckiej w II wojnie światowej.

² Por. np.: O. Lienau, *Die Bootsfunde von Danzig-Ohra aus der Wikingerzeit*. Danzig 1934 oraz prace innych badaczy niemieckich.

Inż. Pedersen podkreślił też inną sprawę: w żadnym muzeum morskim nie widział tak bogatej kolekcji wczesnośredniowiecznych modeli okrętów, jak właśnie w Muzeum Morskim w Gdańsku. Modele te — jest ich ok. 100! — znalezione zostały podczas prac wykopaliskowych prowadzonych przez Gdańską Stację Archeologiczną IHKM PAN i przekazane do Muzeum Morskiego w celu opracowania.

Zygmunt Brocki

STULECIE MOSTU KIERBEDZIA

Dnia 23 listopada 1964 r. odbyło się w sali Domu Technika NOT zebranie Koła Seniorów przy Zarządzie Oddziału Warszawskiego Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Komunikacji dla uczczenia setnej rocznicy oddania do użytku mostu Kierbedzia. Mgr inż. Janusz Jankowski w interesującym odczycie naszkicował historię mostów warszawskich i omówił szczegółowo budowę i znaczenie mostu Kierbedzia, ilustrując wykład przezrociami. Na zakończenie mówca zaproponował podjęcie akcji mającej na celu złożenie hołdu pamięci tego wielkiego inżyniera, m.in. przez spowodowanie wydania znaczka z jego podobizną, a nawet serii znaczków z portretami kilku wybitnych przedstawicieli techniki polskiej.

W toku dyskusji zabierali głos: prof. Radzimir Piętkowski, mgr inż. Józef Kwiatkowski oraz przewodniczący zebrania, mgr inż. Stefan Jelec. Padły głosy za dodaniem do nazwy mostu Śląsko-Dąbrowskiego zwrotu „imienia Kierbedzia“ oraz za wyeksponowaniem i otoczeniem opieką grobów znakomitych polskich inżynierów na Cmentarzu Powązkowskim. Poruszono również wiele problemów związanych z historią budowy mostów, a szczególnie dokładnie omówiono sprawę wykorzystania oryginalnych filarów mostu Kierbedzia w konstrukcji mostu Śląsko-Dąbrowskiego. Prof. Piętkowski mówił także o przedwojennych badaniach próbek żelaza pobranych z mostu Kierbedzia, których wyników, tak interesujących z inżynierskiego punktu widzenia, niestety nie ujawniono.

Bolesław Orłowski

POSIEDZENIE NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI ZBIGNIEWA SUJKOWSKIEGO

W dniu 16 grudnia 1964 r., z inicjatywy prof. S. Krajewskiego, Zarząd Oddziału Warszawskiego Polskiego Towarzystwa Geologicznego zorganizował posiedzenie naukowe poświęcone pamięci tragicznie zmarłego w 1954 r. twórcy petrografii skał osadowych w Polsce Zbigniewa Sujkowskiego (ur. w 1898 r.). Na posiedzeniu, które zgromadziło wielu zainteresowanych, poza inicjatorem przemówienia (wspomnienia i omówienia działalności naukowej) wygłosili: prof. S. Z. Różycki i prof. M. Turnau-Morawska. Ponadto wystąpił również doc. Ziemowid Sujkowski oraz dr Jadwiga Nowak, uczestniczka tajnych kompletów prowadzonych przez doc. Sujkowskiego w czasie okupacji w Warszawie.

Na podstawie danych przedstawionych przez mówców oraz prawie 80 prac naukowych sylwetka doc. Sujkowskiego, czynnie związanego z Uniwersytetem Warszawskim i Państwowym Instytutem Geologicznym, rysuje się jako niezmiernie ciekawa.

W 1921 r. wstąpił on na Uniwersytet Warszawski na studia geologiczne i w 1926 r. uzyskał doktorat na podstawie rozprawy *O utworach jurajskich, kredowych i czwartorzędowych okolic Wolbromia*. W 1928 r. jako asystent Uniwersytetu Warszawskiego wyjeżdża na stypendium do Francji i Anglii. Pod wpły-